

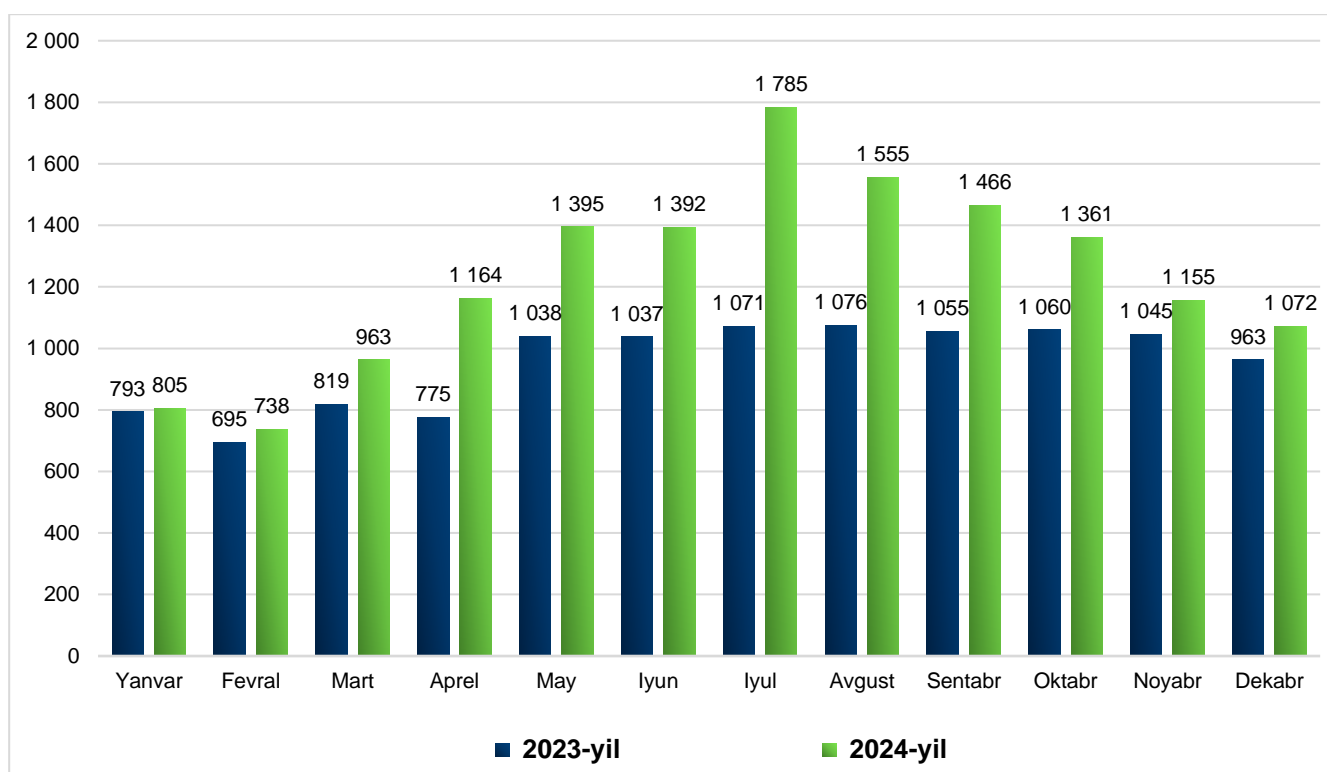
Jismoniy shaxslarning valyuta operatsiyalari bo'yicha qisqacha sharh

I. Transchegaraviy pul o'tkazmalari.

2024-yilda O'zbekistonga kelib tushgan pul o'tkazmalari o'tgan yilga nisbatan 30 foizga yoki 3,4 mlrd dollarga ko'payib, 14,8 mlrd dollarni tashkil qildi (1-diagramma).

Mablag'larning 77 foizi Rossiyadan (11,5 mlrd doll) kelib tushgan bo'lib, 2023-yilga nisbatan 29 foizga oshgan. Mazkur transfertlarning qolgan qismi Qozog'iston (795 mln doll), AQSH (577 mln doll), Janubiy Koreya (534 mln doll), Turkiya (405 mln doll), Buyuk Britaniya (135 mln doll) va boshqa mamlakatlardan o'tkazilgan.

1-diagramma. 2023-2024 yillarda kelib tushgan pul o'tkazmalar dinamikasi, mln doll

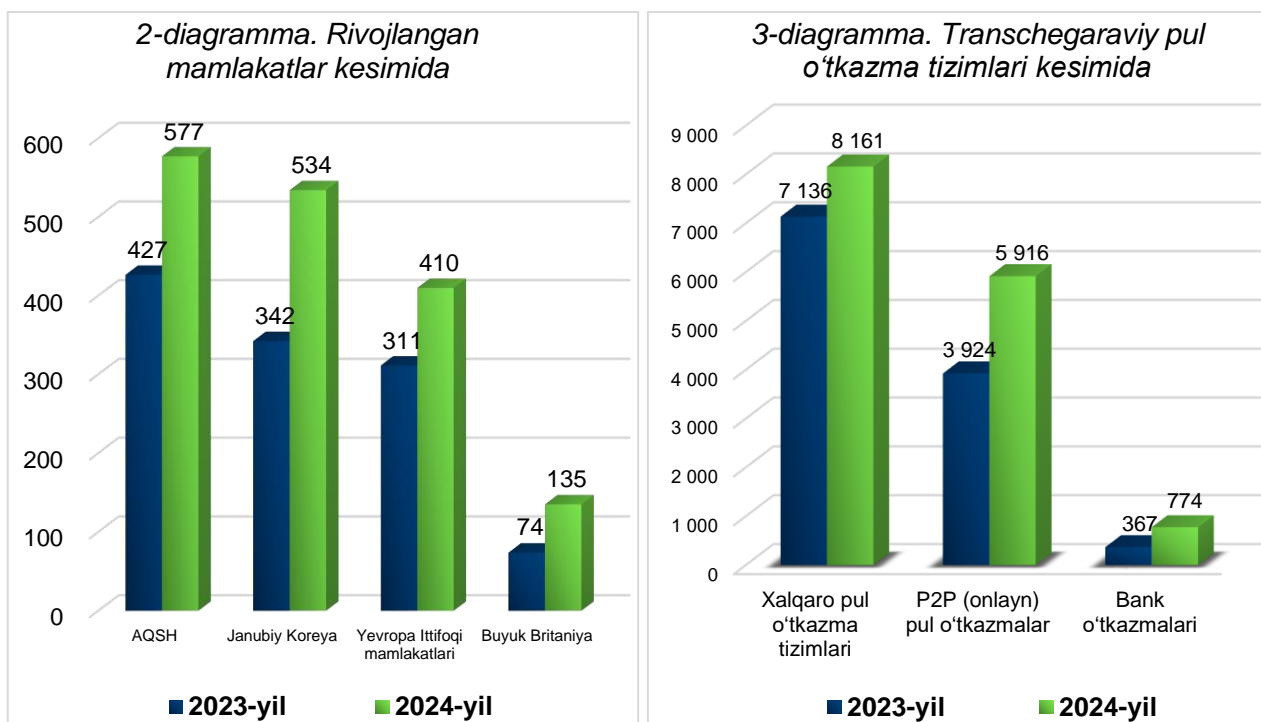
Manba: Markaziy bank hisob-kitoblari

2024-yilda O'zbekistonga kelib tushgan pul o'tkazmalari hajmining 2023-yilga nisbatan o'sishi mehnat migratsiyasi yo'nalishida kuzatilgan ijobiy tendensiyalar, xususan migrantlarni qabul qiluvchi mamlakatlarda iqtisodiy faollik, ishchi kuchiga talab va ish haqlarining oshishi hamda migratsiya geografiyasi tarkibida yuqori daromadli mamlakatlar ulushining ortishi bilan izohlanadi.

Shunindek, mazkur mablagʻlarning oylar kesimi boʻyicha tahliliga koʻra, 2024-yilda oʻtkazmalar dinamikasining shakllanishiga mehnat migratsiyasi bilan bogʻliq mavsumiylik omili bilan birga mehnat muhojirlari faoliyat yuritadigan anʻanaviy mamlakatlarda milliy valyuta kursidagi tebranishlar ham taʼsir koʻrsatdi.

2024-yilda Oʻzbekistonga kelib tushgan transchegaraviy pul oʻtkazmalari hajmida 2023-yilga nisbatan Buyuk Britaniyadan 83 foizga, Janubiy Koreyadan 56 foizga, AQSHdan 35 foizga hamda Yevropa Ittifoqi mamlakatlaridan 32 foizga oʻsish kuzatildi (2-diagramma).

2023-2024 yillarda kelib tushgan pul oʻtkazmalari hajmi, mln doll

Manba: Markaziy bank hisob-kitoblari

Ushbu davrda jismoniy shaxslarga kelib tushgan mablagʻlarning 8,2 mlrd dollari anʻanaviy xalqaro pul oʻtkazma tizimlari orqali (2023-yilga nisbatan oʻsish 14 foiz), 5,9 mlrd dollari xorijdan jismoniy shaxslarning bank kartalariga toʻgʻridan-toʻgʻri (P2P) oʻtkazmalari orqali (oʻsish 51 foiz) hamda 774 mln dollari bank oʻtkazmasi (SWIFT) orqali (oʻsish 2,1 barobar) amalga oshirilgan (3-diagramma).

Xorijdan jismoniy shaxslarning bank kartalariga toʻgʻridan-toʻgʻri (P2P) oʻtkazmalar tezkorligi, qulayligi va nisbatan arzonligi hisobiga ommalashib bormoqda. Birgina 2024-yilda P2P (onlayn) tranzaksiyalar soni qariyb 71 milliontaga etgan boʻlsa (2023-yilga nisbatan oʻsish 47 foiz), oʻtkazmalar hajmining kelib tushgan jami mablagʻlar hajmidagi ulushi 40 foizgacha koʻpaydi (2023-yilda 34 foiz).

Shuningdek, 2024-yilda O‘zbekistondan chet elga yuborilgan pul o‘tkazmalari hajmi 2,8 mlrd dollarni (2023-yilga nisbatan o‘shish 19 foiz) tashkil qildi.

II. Valyuta ayirboshlash operatsiyalari.

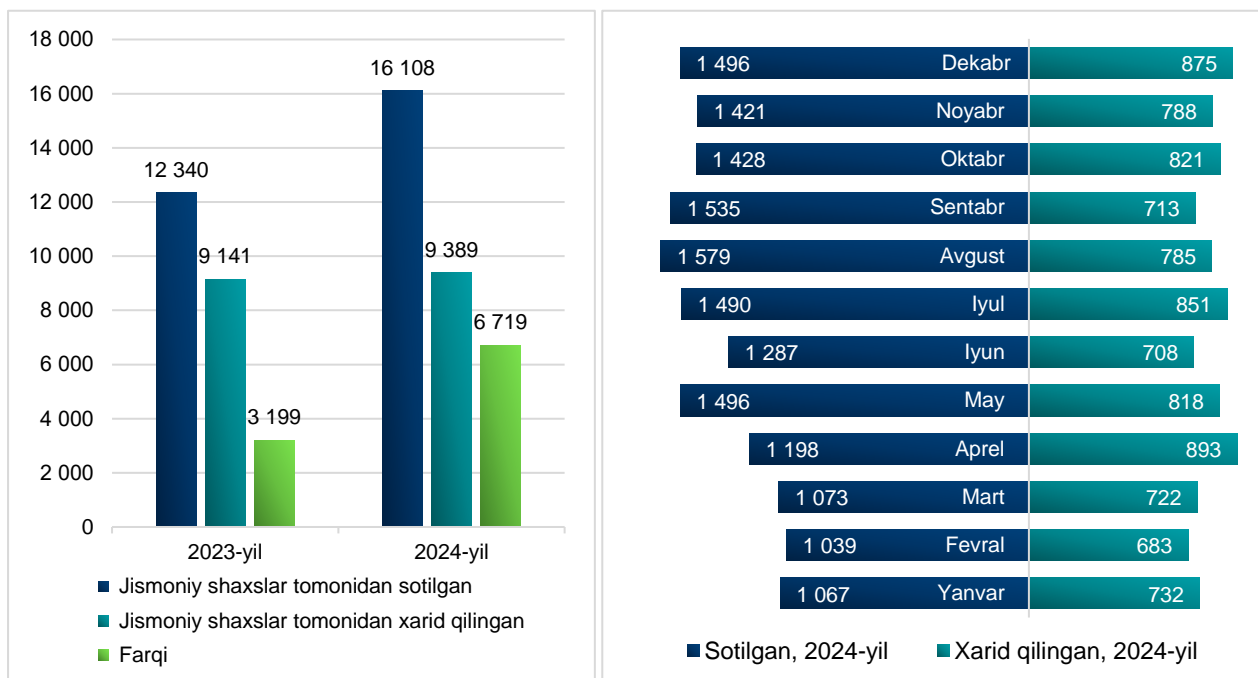
2024-yilda banklar hamda jismoniy shaxslar o‘rtasidagi chet el valyutasi oldi-sotdi operatsiyalari aylanmasining umumiy hajmi 2023-yilga nisbatan 19 foizga (4 mlrd doll) ko‘payib, 25,5 mlrd dollarni tashkil etdi.

Mazkur davrda jismoniy shaxslar tomonidan banklarga 16,1 mlrd dollar miqdoridagi yoki 2023-yilga nisbatan 31 foizga ko‘p (2023-yilda 12,3 mlrd doll) chet el valyutasi sotilgan.

Shu bilan birga, jismoniy shaxslar tomonidan banklardan xarid qilingan chet el valyutasi hajmi 2023-yilga nisbatan 3 foizga o‘shib, 9,4 mlrd dollarga yetdi (2023-yilda 9,1 mlrd doll) (4-diagramma).

Natijada, jismoniy shaxslar tomonidan banklarga sotilgan chet el valyutasi hajmi sotib olingan chet el valyutasi hajmidan 6,7 mlrd dollarga ko‘p bo‘lib, ushbu ijobiy farq o‘z navbatida ichki valyuta bozorida qo‘shimcha taklif manbai bo‘lib xizmat qildi.

4-diagramma. 2023-2024-yillarda valyuta ayirboshlash operatsiyalari hajmlari dinamikasi, mln doll

Manba: Markaziy bank hisob-kitoblari

Shuningdek, banklarning valyuta ayirboshlash infratuzilmasini rivojlantirish, ularning tarmog‘ini kengaytirish va uzluksiz faoliyat yuritishini ta‘minlash borasida tegishli chora-tadbirlar amalga oshirib borilmoqda.

Xususan, aholi uchun valyuta ayirboshlash infratuzilmasi qamrovini kengaytirish maqsadida, banklarning respublika bo'ylab valyuta ayirboshlash shoxobchalari umumiy soni yil davomida 20 foizga oshib, 6,2 mingtaga yetkazildi.

Bunda, 24/7 rejimida ishlaydigan avtomatlashtirilgan valyuta ayirboshlash bankomatlari soni 3,4 mingdan ortiq bo'lib, ular aholi gavjum joylar, turistik hududlar, aeroportlar, vokzallar, mehmonxonalar va savdo majmualarida joylashtirilgan.